

نخستین بارقه‌های شکل‌گیری حکمرانی و تدوین قوانین به‌ویژه قانون اساسی را می‌توان در دوران ظهور ادیان آسمانی و آغاز رسالت انبیای الهی جست‌وجو کرد. قرآن کریم بیان کرده است که در آغاز مردم براساس فطرت خویش امت واحده‌ای بودند، ولی به تدریج اختلاف و تنازع بین آن‌ها ایجاد شد؛ به همین جهت خداوند پیامبران الهی را همراه با کتاب یعنی قانون فرستادند تا هم در مقابل زورگویی و استبداد ایستادگی کنند و هم عدالت را اجرا کنند. پیداست که انسان از زمان خلق خود و پیدایش زندگی اجتماعی به قانون نیازی ضروری داشته است. اما طرح پیدایش قانون اساسی به صورت امروزی خود سابقه چندان طولانی ندارد. تدوین امروزی قانون اساسی، به منزله چارچوب معین برای زندگی اجتماعی و نظام‌بخش و تنظیم‌کننده امور جامعه، تقریباً در قرون هفدهم و هجدهم به بعد انجام شده است. امروزه قانون اساسی عالی‌ترین مرجع قانونی هر کشور است و در نظام حقوقی کشورها بالاترین درجه اعتبار قانونی را دارد. سایر قوانین اعم از قوانین عالی، عرف و عادات و سایر وضعیت‌ها، فرمان‌ها، دستورات و مصوبات همه باید ذیل این هنجار برتر قرار بگیرند و فراتر از آن یا مخالف آن نباشند.

در قانون اساسی شیوه حکمرانی و مملکت‌داری، چگونگی برقراری عدالت، روابط نهادها و سازمان‌ها، رابطه حکومت با شهروندان و حقوق و تکالیف هر یک نسبت به هم، حقوق و آزادی‌های مشروع افراد و نظم و ویژه اداره امور کشور اعلام شده است. قانون اساسی براساس شرایط خاص هر کشور و مطالبات، نیازها و اقتضائات زمانی و مکانی آن وضع می‌شود که ممکن است هزارچندگاه متناسب با وضعیت روز، مطالبات نسل‌ها و تغییر و تحولاتی که در آن کشور و جهان رخ می‌دهد مورد بازنگری قرار بگیرد. این قانون اساسی انعطاف‌پذیر یا نرم است و خودش را با شرایط روز و خواسته‌ها و مطالبات مردم تنظیم می‌کند.

قانون اساسی در ایران برای اولین بار در دوران نهضت مشروطه در سال ۱۲۸۵ تدوین و تصویب شد تا از آن زمان به بعد وضعیتی که بیانگر چارچوب منظم حاکمیت قانون باشد در کشور ما برقرار شود. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز پس از انقلاب اسلامی و در سال ۱۳۵۸ به تصویب رسید و برای نخستین بار در سال ۱۳۶۸، بعد از ده سال از تصویب اولیه، بازنگری شد. این قانون اساسی یک قانون اساسی پیشرفته و ارتقا یافته است که همه شرایط مطلوب قوانین اساسی کشورهای مدرن را در خود دارد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان مادر همه قوانین کشور، دارای ۱۴ فصل و ۱۷۷ اصل است، و تمام قوانین و مقررات دیگر باید براساس آن تنظیم شود.

جمهوریت

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دو ویژگی اصلی
نظام سیاسی حاکم بر ایران را معرفی کرده است. ویژگی

اول جمهوریت و ویژگی دوم اسلامیت است.

«جمهوریت» بیانگر خواست و اراده تاریخی ملت ایران در تعیین سرنوشت